

EU – fackliga krav och utmaningar

Sammanfattning av rapporten
"Arbetsmiljö, standardisering och EU"

Facken behövs i standardiseringsarbetet

Grunden för all produktutveckling är standarder – men den som tror att standarder bara påverkar maskiner och andra ”saker” har inte följt med i utvecklingen. I dag standardiseras allt från byggmaterial till tjänster. Standarder tas fram av dem som berörs av en fråga, gemensamt och på frivillig väg. De fastställer viktiga gränsvärden och mätmetoder för exempelvis kvalitet, miljö och säkerhet.

”Svensk standard” är dock historia. Standarder är till 99 procent internationella. På europeisk nivå är cirka 1 500 kommittéer och 60 000 personer engagerade i standardiseringsarbetet. 1 300 nya och reviderade internationella standarder presenteras varje år.

Den som tror att standarder är något objektivt och neutralt har inte insett vilka starka krafter och ekonomiska intressen som är engagerade i utvecklingen av standarder. Standarder berör oss alla och standardiseringsarbetet måste bli en central fråga för fackföreningsrörelsen; i Sverige, i EU och globalt.

Standardiseringsarbetet kan tyckas svårt att få ett grepp om. Men det går att påverka! Svenska fackförbund har bland mycket annat fått igenom högre smältgräns för brandhjälmarna och en jämställd ergonomistandard för arbetsmaskiner. En avsevärd del av de standarder som nu utvecklas eller revideras berör fackliga kärnområden, såsom säkerhet och hälsa på arbetsplatsen samt andra arbetsförhållanden och miljöfrågor. Här måste det vara självklart för fackföreningsrörelsen att med kraft engagera sig.

Standardiseringen är tillväxt drivande, främst genom att handeln främjas. Standarder har spelat en nyckelroll i utvecklingen av EUs inre marknad och betydelsen ökar i takt med att fler och fler områden omfattas av standarder. Standardiseringen är en naturlig komponent i EUs Lissabonprocess, vars övergripande mål är att Europa ska vara världens mest konkurrenskraftiga region. Lissabonprocessen synliggör problem inom arbetsmiljöområdet och stärker den fackliga samordningen av arbetsmiljöfrågor mellan EU-länderna.

I EU agerar vi både självständigt och genom Europafacket som representerar 60 miljoner löntagare. Tillsammans kan vi göra avtryck i standardiseringen, bidra till en tydlig arbetstagarprofil på

Lissabonprocessen och påverka EUs handlingsplan för arbetsmiljöfrågorna för åren 2007–2012.

Stora delar av det som tidigare reglerades i lag har förts över till standardiseringen. Det ställer högre krav på att inte bara tillverkare utan även representanter för dem som ska använda produkterna och nyttja tjänsterna deltar i standardiseringen. När lag ersätts av standard innebär det att viktiga frågor om arbetsmiljö, produktsäkerhet och miljöpåverkan flyttar från folkvalda församlingar till privaträttsliga standardiseringsorgan som lever på att sälja standarder och på att ta ut avgifter av dem som medverkar. Därmed kostar det nu pengar att utöva inflytande, vilket är principiellt fel.

Det ligger i allmänhetens intresse att fackföreningsrörelsen bidrar med sina praktiska erfarenheter när nya standarder utformas. På samma sätt är det angeläget att exempelvis konsumentorganisationer kan bidra med sin erfarenhet om hur produkter görs säkra och miljöföreningen med sin kunskap om hur den negativa miljöpåverkan kan minimeras. Sammantaget blir det en viktig demokratifråga. Det är av största vikt att insynen i och möjligheten att påverka standardiseringen garanteras.

Riksdagens talman Per Westerberg avsatte under sin tid som näringsminister i förra borgerliga regeringen särskilda medel för fackföreningsrörelsens deltagande i standardiseringen. Sveriges nya regering bör säkerställa att det även fortsättningsvis avsätts tillräckliga resurser för att tillvarata arbetstagarnas intressen i standardiseringen. Standardiseringen får inte bli en exklusiv klubb för resursstarka transnationella storföretag.

LO, TCO och SACO har tillsammans gett ut skriften ”Arbetsmiljö, standardisering och EU”, med fokus på fackliga krav och utmaningar på den europeiska nivån. Skriften visar på ett konkret sätt hur standardiseringsarbetet hänger samman med EU-direktiv och samverkar med europeiska arbetsmarknadsavtal. Rapporten visar också varför ett fackligt engagemang är viktigt för alla.

Vår förhoppning är att ”Arbetsmiljö, standardisering och EU” ska bidra till ökad kunskap om – och ökat engagemang för – vårt fackliga arbetsmiljöarbete; på arbetsplatserna och på alla nivåer i och mellan våra organisationer.

Wanja Lundby-Wedin, ordförande LO

Sture Nordh, ordförande TCO

Anna Ekström, ordförande SACO

EU-direktiv, europeiska avtal och europa-standarder påverkar arbetsmiljön på svenska arbetsplatser

Arbetsmiljön är inte längre en strikt nationell fråga. Sverige är medlem i EU och europainivån spelar en stor roll. Ramdirektivet 89/391/EEG är EUs ”arbetsmiljölag” och stadgar vilka miniminivåer som gäller för arbetsmiljön i Europa. Ramdirektivet kompletteras av andra EU-direktiv och av avtal mellan arbetsmarknadens parter. Direktiven och avtalen sätter ”golv” för arbetsmiljön som inte får underskridas. Enskilda länder kan ställa strängare krav.

EUs minimiregler berör i praktiken EUs alla medlemsländer, EES-länderna Island, Liechtenstein och Norge samt de länder som förhandlar om medlemskap i EU. Direktiv och avtal kan därmed vara effektiva sätt att förbättra arbetsvillkoren i nära nog hela Europa. Den fackliga strategin för arbetsmiljöarbetet inom EU står på två ben:

- att stödja de länder som nått längst på arbetsmiljöområdet så att de kan upprätthålla en hög nivå och ytterligare förbättra regelverken.
- att driva på länder där tillämpningen av EUs ramdirektiv på arbetsplatserna är svagare så att de kommer upp till de ”bästa” ländernas nivå.

Genom att den fackliga rörelsen i de ”gamla” medlemsländerna stöder utvecklingen av starka arbetstagarorganisationer i de nya länderna motverkar vi social dumpning. Konkurrens ska ske med kunskap, inte med låga löner och dåliga arbets- och anställningsvillkor. Att sätta ökat fokus på arbetsmiljöfrågor och miljöfrågor ingår i den svenska fackföreningsrörelsens strategi för EU-arbetet.

Arbetsmiljön påverkas också av europastandarder för olika produkter. Svensk fackföreningsrörelse har genom sina praktiska kunskaper och erfarenheter bidragit till att höja nivån på flera standarder och därmed medverkat till en bättre arbetsmiljö. Två exempel på svenska fackliga framgångar inom standardiseringen är högre smältgräns för brandhjälmars och jämställdhetsperspektiv på den ergonomiska utformningen av maskiner.

Fackliga krav på EUs handlingsplan 2007–2012

EUs nya handlingsplan för arbetsmiljöfrågorna omfattar åren 2007–2012. Svensk fackföreningsrörelse kräver att den nya planen, till skill-

nad från tidigare, ska innehålla konkreta åtgärder samt mätbara och tidsatta mål. Vi stöder Europafacketts krav:

- att skillnader i arbetsförhållanden mellan medlemsländerna ska tas bort, men det får inte ske till priset av att arbetsmiljöregler avskaffas eller urholkas.
- att arbetsmiljöproblem som belastningsskador, kemiska risker och cancerrisker bör prioriteras. EU bör anta ett direktiv om förebyggande av belastningsskador.
- att särskild vikt ska läggas vid det skade- och ohälsOförebyggande arbetet och på att inkludera arbetsmiljöfrågorna i diskussionerna om EUs utvidgning.
- att skyddsombudens roll på europeiska arbetsplatser bör stärkas och utvecklas.
- att arbetsmiljö och jämställdhet hör ihop. Riktlinjer och planer inom områdena måste samordnas bättre.
- att EU-kommissionen måste få ökade resurser för arbetsmiljöområdet.

LO, TCO och SACO arbetar också aktivt för att få till ett ”vassare” regelverk med sanktionsmöjligheter riktade mot de nationella arbetsmarknadsparter som inte verkställer och/eller följer upp de europeiska avtalen, till exempel distansarbetsavtalet och stressavtalet.

Fackliga krav på standardiseringen

Genom EU har standardiseringens betydelse ökat. Gemensamma produktstandarder ska undanröja hinder för frihandel och risker för personskador. Viktiga krav för skydd av hälsa, säkerhet och miljö fastställs i EU-kommissionens produktdirektiv, men detaljerna bestäms i standarder. Produktstandarder påverkar på så sätt arbetsmiljön.

Det kostar tid och pengar att delta i standardiseringsprojekt. Deltagarna ska själva täcka projektets kostnader, vilket är principiellt tveksamt eftersom det stänger ute alla organisationer som inte har möjlighet att finansiera deltagandet. Det ligger i allmänhetens intresse att de fackliga organisationerna bidrar med sina praktiska erfarenheter av exempelvis verktyg, maskiner och produktionsmetoder när nya standarder utformas. Sveriges regering bör säkerställa att fackföreningsrörelsen även fortsättningsvis har de resurser som krävs för att ta tillvara arbetstagararnas intressen i standardiseringen.

Svensk fackföreningsrörelse deltar aktivt i arbetsmiljörelaterad europeisk standardisering och utbildar själva sina representanter i språk och förhandlingsteknik.

Utmaningar för svensk fackföreningsrörelse

För svensk fackföreningsrörelse är det en viktig uppgift att sprida svenska framsteg inom arbetsmiljöområdet, till gagn för arbetare i Europa och svenska företags konkurrenskraft. Vi har allt att vinna på ett ökat engagemang på EU-nivån.

Sverige har varit medlem i EU i över ett decennium. Svensk fackföreningsrörelse – från centralorganisationerna till förbunden – måste börja:

- att integrera EU-nivån i all facklig verksamhet. EU är vår hemmamarknad och vissa frågor är naturligt gränsöverskridande. Arbetsmiljön hör till dessa frågor.
- att upprätta en mer solid struktur för det fackliga arbetet med EU-frågorna. De svenska facken kan inte överlåta åt andra länders fack att formulera de fackliga ståndpunkterna. Vi behöver aktivt delta i arbetet på EU-nivå och själva ta initiativet.
- att lära oss EU-processen bättre – hur och var saker beslutas – och komma in tidigt i lagstiftningsprocessen. Lagstiftningsärenden behandlas exempelvis två gånger i Europaparlamentet (två så kallade ”läsningar”). Men det är inte tillåtet att införa nytt beslutsunderlag i den andra läsningen. Alltså måste vi se till att våra synpunkter och förslag kommer med redan i första läsningen.
- att arbeta mer aktivt med att skapa kontakter direkt in till handläggarna i EU-kommissionen, på samma sätt som förbunden har direktkanaler till handläggare inom respektive verksamhetsområde på regeringskansliet.
- att arbeta mer aktivt med att skapa kontakter direkt in till EU-parlamentet. Samverkan med parlamentet underlättas av att många svenska parlamentariker redan har utarbetade kontakter med facken.

Svensk fackföreningsrörelse ska givetvis också fortsätta påverka på hemmaplan. Det är regeringen som representerar Sverige – även det fackliga Sverige – i EUs ministerråd. Regeringen formulerar Sveriges ställningstaganden i EU. För fackföreningsrörelsen ligger det fortsatt ett stort värde i att ha goda kontakter med regeringen, departementen och riksdagen.

Frankeras ej.
Mottagaren
betalar portot.

BILDA DISTRIBUTION

Svarsförsändelse

120063402

SE- 126 20 Hägersten

Sverige

**beställ: Arbetsmiljö, standardisering och EU
framtagen gemensamt av LO, TCO och SACO**

..... ex

Skriften är gratis. Beställaren betalar endast frakt
och orderavgift

Beställning kan även göras via
[www.bildaforlag.se/butiker/Bilda Galleria](http://www.bildaforlag.se/butiker/Bilda_Galleria)

Fax kundtjänst 08-709 05 31

organisation .....

beställare .....

gatuadress .....

box .....

postnummer ..... ort .....

LO 91-566-2297-x
TCO 91-7168-836-6
SACO 91-8714-643-6